

Bovenschoolse leerateliers

Schoolbestuurders, docenten, stagiaires en studenten lerarenopleiding van verschillende scholen in Friesland leren in bovenschoolse leerateliers met en van elkaars onderwijsvernieuwingen

DOEL

Docenten, vooral startende docenten, de mogelijkheid geven om verder te kijken dan hun eigen school en hun beroepscompetenties te ontwikkelen door kennis te delen met collega's van andere scholen in de regio

Marcella Veenstra-van Gijssel: "Veel scholen in de regio zijn met onderwijsvernieuwing bezig, maar wisten dat niet van elkaar. We wilden daarover van en met elkaar leren. Ook wilden we startende docenten aanmoedigen om eens om zich heen te kijken en de vele mogelijkheden in het onderwijs te ontdekken. Ze draaien meestal snel mee in de routine van hun school en maken zich de cultuur van de school snel eigen. Maar ze weten niet wat er verder allemaal in het onderwijs te koop is. In de bovenschoolse leerateliers komen ze erachter dat er scholen zijn met een andere werkwijze en dat ze daar misschien beter passen. De scholen kunnen zich laten zien en de docenten kunnen ergens anders kijken. Het zou een bredere blik opleveren."

Deelnemende partijen

"De bestuurders van de zeven scholen namen het initiatief tot samenwerking, omdat ze gezamenlijk meer aan professionalisering wilden doen. Ze vroegen de eerste- en tweedegraads lerarenopleidingen om hen te ondersteunen bij die professionalisering."

CSG Liudger - Drachten, Burgum en Waskemeer
CSG Bogerman - Sneek, Balk en Koudum
CSG Comenius - Leeuwarden
Bornego College - Heerenveen en Joure
CSG A.M. van Schurman - Franeker
OSG Sevenwolden - Heerenveen
Stichting Samenwerking Voortgezet Onderwijs in de regio Steenwijk,
Weststellingwerf en Westerveld
NHL Stenden - Leeuwarden
Rijksuniversiteit Groningen - Groningen

ACTIVITEITEN

- Bovenschoolse leerateliers
- Workshop startende docenten

“De belangrijkste activiteiten in het project waren de bovenschoolse leerateliers, bijeenkomsten waarin zittende en startende docenten, schoolbestuurders en studenten en stagiaires van en met elkaar leerden. We hadden in schooljaar 2018-2019 vijf van zulke leerateliers, steeds op een andere school. De inhoud werd verzorgd door docenten. Ik benaderde scholen met de vraag: op welke vernieuwingen zijn jullie trots, wat zijn jullie parels? Docenten en school(op)leiders presenteerden dan hun parels. Het ging bijvoorbeeld over digitale didactiek: wat is er allemaal op dat gebied en hoe gebruik je het? Of roosters maken met meer keuzevrijheid, of projectgestuurd lesgeven. NHL Stenden en de RUG hadden hierin een ondersteunende en faciliterende rol. Er werden koppels gemaakt van startende en ervaren docenten van verschillende scholen om met en van elkaar te leren. Zo ontstond er veiligheid bij zowel de startende alsook de ervaren docent om kwetsbaar en leerbaar zich te kunnen opstellen. De docenten kregen zo meer inzicht in wat gebeurt er op andere scholen in de regio.

Voor starters werd in het voorjaar van 2019 een workshop gehouden: ‘Hoe overleef ik mijn eerste jaar?’. In drie dagdelen wisselden ze ervaringen uit over vragen als: hoe maak je plannings, hoe ga je om met vergaderingen, wat doe je wel en wat niet?”

OPBRENGSTEN

- Behoud startende docenten
- Onderzoek naar de haalbaarheid van een mobiliteitscentrum
- Meer begrip voor elkaar bij de verschillende geledingen
- Docenten zien andere scholen als een optie voor een toekomstige werkplek
- Intentieverklaring deelname opleidingsschool

“In het projectjaar zijn de startende docenten allemaal gebleven. Twee van hen hebben gesolliciteerd op een functie in een andere school binnen de regio.

Ook is in het projectjaar een stap gezet naar een gezamenlijk mobiliteitscentrum. Bestuurders van de Fricolore-scholen, de groep van christelijke scholen in Friesland, en hun collega’s van Pompeblêd, de groep openbare scholen, hadden verkennende gesprekken over een gezamenlijk mobiliteitscentrum. Daarmee kunnen ze met name starters een beter perspectief bieden dan de gebruikelijke twee aanstellingen van een jaar. De oprichting van een mobiliteitscentrum is opgenomen in de RAL- en RAP-aanvraag en wordt in het voorjaar 2021 gerealiseerd.

Door deze samenwerking is er ook een bijna volledig dekkend netwerk in de provincie Friesland. En is er bij een aanstelling meteen de verbinding met de opleidingsschool FROSK.

Dat er zoveel verschillende groepen in de leerateliers zaten, leverde mooie gesprekken op. Ze hebben allemaal hun eigen kijk op onderwijs en hun eigen ervaringen. Bestuurders hoorden wat starters leuk vinden en waar ze tegen aanlopen. Andersom kregen docenten meer begrip voor bestuurders en voor hun beslissingen.

De intentie om deel te nemen aan de opleidingsschool was er vanaf het begin en is eind 2018 ook officieel in een verklaring gezet. Twee van de scholen die aan het project meededen, zitten nu in de opleidingsschool.”

GROOTSTE SUCCES

- Meer aandacht voor startende docenten
- Meer samenwerking en uitwisseling

“Door de leerateliers voelden bestuurders en zittende docenten de noodzaak om aandacht te besteden aan starters. Dat hielp om te zorgen dat er meer begeleiding komt van starters en dat een eventuele overgang naar een andere school naadlozer verloopt. Zo krijgen ze een zachtere landing en blijven ze langer behouden voor het onderwijs.

In Friesland was de samenwerking tussen vo-scholen nogal minimaal. Door het project is er meer samenwerking gekomen, ook tussen de christelijke en openbare scholen. Die bredere samenwerking is een goed resultaat, dat is de meerwaarde. Ik zie nu hoeveel verder we zijn. Dit project was een aanzet, het was een mooi zaadje dat is uitgegroeid tot een plant. De visie van een schoolleider en een bestuurder is vanuit een kleine samenwerking doorgesloegen naar een provinciebrede samenwerking “

“Bestuurders en zittende docenten voelden de noodzaak om aandacht te besteden aan starters”

LEERPUNTEN

- **Zorgen voor een warmer welkom voor startende docenten**
- **Begin vanuit een visie in een kleine groep en laat het organisch verder groeien**

“Startende docenten waren in de leerateliërs vooral aan het consumeren en brachten zelf niet zo veel in. We leren ervan dat we met name studenten in het laatste jaar van de opleiding moeten laten vertellen over hun ervaringen. Sommigen hebben het gevoel dat ze voor de leeuwen gegooid zijn. We moeten er meer rekening mee houden dat het voor studenten moeilijk is om alle ballen in de lucht te houden en dat ze het lastig vinden om voor een groep hun verhaal te doen. Ze hebben een groter podium nodig; dan kunnen we ze een luisterend oor kunnen bieden en zorgen dat ze een nog warmer welkom krijgen. Ook kunnen we ze vragen om te laten zien wat ze meenemen vanuit de opleiding. Ze leren daar meer dan wij als docenten weten. We zagen over het hoofd met hoeveel bagage ze binnenkomen. De pluspunten van een startende docent kunnen we beter gebruiken.”

HOE IS HET NU?

- **Bovenschoolse leerateliërs en startersworkshop voortgezet**
- **Standaard voor inductiefase**
- **Aanpak lerarentekort in RAL en RAP**

“Er zijn nog steeds bovenschoolse leerateliërs. De Fricolore Akademy wilde de startersworkshop opnemen in haar professionaliseringsaanbod en die is opgenomen in de RAL-aanvraag. De workshop is dus voortgezet.

Op de verschillende scholen worden nieuwe docenten op verschillende manieren begeleid. We willen toe naar een standaard voor alle scholen voor invulling van de inductiefase. Die inductiefase duurt drie jaar. In het eerste jaar krijgen startende docenten elke week begeleiding, ze zitten in een intervisiegroep en ze krijgen lesbezoek. Elk jaar wordt die begeleiding wat minder. Vanuit de RAP is verbinding gezocht met de opleidingschool om tot zo'n standaard te komen. De afgelopen maanden hadden we bijeenkomsten met schoolopleiders om te ontdekken wat goed gaat, wat beter moet en waar de opleidingschool en de RAP van toegevoegde waarde kunnen zijn.

In ons project was de aanpak van het lerarentekort geen expliciet doel. Maar wat we toen hebben opgezet voor startende docenten, is daarna in de RAL- en RAP-aanvragen opgenomen. Behoud van startende docenten heeft nu wel tot doel om het lerarentekort te verminderen.”

VERDER LEZEN

Artikel [Schoolbesturen in Friesland en Overijssel organiseren bovenschoolse leerateliërs](#), maart 2019

Factsheet [Bovenschoolse leerateliërs](#), juni 2019

Artikel [Beter begeleiding voor startende docenten](#), april 2021

Dit project heeft cofinanciering ontvangen uit de Stimuleringsregeling regionale aanpak lerarentekort voortgezet onderwijs van Voion (2018/2019).

